

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 6. 2024, sp. zn. 5 Tdo 1125/2023, ECLI:CZ:NS:2024:5.TDO.1125.2023.1

Číslo: 38/2026

Právní věta:

Přechod trestní odpovědnosti na právního nástupce obviněné právnické osoby podle § 10 odst. 1 t. o. p. o. je možný i v případech singulární sukcese na jednoho nebo více právních nástupců. Je však třeba zkoumat všechny konkrétní okolnosti právního nástupnictví, zejména objem a charakter převáděných práv a povinností, jejich význam pro právního předchůdce a subjektivní hledisko právního předchůdce v tom smyslu, zda jeho záměrem byla snaha vyhnout se potenciální trestní sankci za spáchaný trestný čin.

Trestní stíhání právního nástupce právnické osoby je možné vést také tehdy, pokud se trestní stíhání právního předchůdce nachází již v odvolacím řízení a odvolací soud se dozví o právním nástupnictví až v tomto stadiu trestního řízení. V takové situaci není třeba zahajovat trestní stíhání právního nástupce, je však nutné mu doručit obžalobu, rozhodnutí soudu prvního stupně, případně též odvolání podané právním předchůdcem, umožnit mu prostudování trestního spisu v reálném čase, tedy poskytnout mu dostatečný a přiměřený prostor k uplatnění obhajovacích práv a umožnit mu tak plnohodnotnou účast u veřejného zasedání včetně návrhů na zopakování či provedení důkazů.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 19.06.2024

Spisová značka: 5 Tdo 1125/2023

Číslo rozhodnutí: 38

Číslo sešitu: 7

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Právnická osoba, Trestní odpovědnost, Trestní stíhání

Předpisy: § 10 odst. 1 t. o. p. o.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud z podnětu dovolání obviněného I. F. podaného proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 5. 2023, sp. zn. 4 To 17/2023, který rozhodoval jako soud odvolací v trestní věci vedené u Krajského soudu v Hradci Králové pod sp. zn. 7 T 11/2015, podle § 265k odst. 1 tr. ř. v celém rozsahu zrušil rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 5. 2023, sp. zn. 4 To 17/2023, rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 21. 9. 2022, sp. zn. 7 T 11/2015 a rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 24. 3. 2022, sp. zn. 4 To 11/2019, podle § 265k odst. 2 tr. ř. zrušil také všechna další rozhodnutí

obsahově navazující na zrušená rozhodnutí, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo jejich zrušením, pozbyla podkladu a podle § 265m odst. 1 tr. ř. per analogiam a § 256 tr. ř. odvolání státního zástupce Vrchního státního zastupitelství v Praze proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 21. 1. 2019, sp. zn. 7 T 11/2015, a to v rozsahu výroku, jímž byl obviněný I. F. podle § 226 písm. b) tr. ř. zproštěn obžaloby, zamítl. Podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. pak odmítl dovolání obviněné obchodní společnosti M. I., a. s.

I.

Rozhodnutí soudů nižších stupňů

1. Rozsudkem Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 21. 9. 2022, sp. zn. 7 T 11/2015, byli obvinění I. F. a obchodní společnost M. I., a. s. (dále též jen „obviněná M. I.“), uznáni vinnými pokusem zločinu poškození finančních zájmů Evropské unie podle § 21 odst. 1 a § 260 odst. 1, 4 písm. a), odst. 5 písm. a) zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „tr. zákoník“), a pokusem zločinu dotačního podvodu podle § 21 odst. 1 a § 212 odst. 1, 5 písm. a), odst. 6 písm. a) tr. zákoníku, obviněný I. F. v obou případech jako účastník ve formě organizátorství podle § 24 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku. Za tyto zločiny byl obviněný I. F. odsouzen podle § 260 odst. 5, § 43 odst. 1 a § 58 odst. 6 tr. zákoníku k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání tří let, jehož výkon byl podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání pěti let. Podle § 67 odst. 1 a § 68 odst. 1, 2 tr. zákoníku byl obviněnému uložen také peněžitý trest ve výměře 400 denních sazeb po 500 Kč, tedy v celkové výši 200 000 Kč. Ve vztahu k obviněné M. I. bylo podle § 44 tr. zákoníku a § 1 odst. 2 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „t. o. p. o.“), upuštěno od uložení souhrnného trestu za sbíhající se trestnou činnost, za niž byla odsouzena rozsudkem Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 6. 2022, sp. zn. 2 To 127/2020. Krajský soud v Hradci Králové rozhodl stejným rozsudkem rovněž o vině a trestu spoluobviněné obchodní společnosti M., a. s. (dále též jen „obviněná M.“).

2. Proti citovanému rozsudku podali odvolání všichni spoluobvinění a v jejich neprospěch též státní zástupce Vrchního státního zastupitelství v Praze, který tak učinil pouze proti výročkům o trestech. Vrchní soud v Praze rozhodl o všech podaných odvoláních rozsudkem ze dne 4. 5. 2023, sp. zn. 4 To 17/2023, tak, že zrušil rozsudek soudu prvního stupně podle § 258 odst. 1 písm. b), d) tr. ř. ohledně obviněného I. F. v celém rozsahu a podle § 258 odst. 1 písm. d), odst. 2 tr. ř. ohledně obviněných obchodních společností M. a M. I. ve výrocích o trestech. Podle § 259 odst. 3 tr. ř. Vrchní soud v Praze znovu rozhodl tak, že za nezměněných skutkových zjištění uznal obviněného I. F. vinným pokusem zločinu poškození finančních zájmů Evropské unie podle § 21 odst. 1 a § 260 odst. 1, 4 písm. a), odst. 5 tr. zákoníku a pokusem zločinu dotačního podvodu podle § 21 odst. 1 a § 212 odst. 1, 5 písm. a), odst. 6 písm. a) tr. zákoníku, jichž se v obou případech dopustil jako účastník ve formě pomoci podle § 24 odst. 1 písm. c) tr. zákoníku. Za tyto zločiny jej odsoudil podle § 260 odst. 5, § 43 odst. 1 a § 58 odst. 6 tr. zákoníku k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání dvou let, jehož výkon podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložil na zkušební dobu v trvání čtyř let. Podle § 67 odst. 1 a § 68 odst. 1, 2 tr. zákoníku byl obviněnému uložen též peněžitý trest ve výměře 140 denních sazeb po 1 400 Kč, tedy v celkové výši 196 000 Kč. Obviněnou obchodní společnost M. I. odsoudil Vrchní soud v Praze za zločiny uvedené ve výroku o vině, jak byl vysloven rozsudkem soudu prvního stupně a za sbíhající se zločiny, jimiž byla uznána vinnou rozsudkem Krajského soudu v Praze ze dne 31. 1. 2020, sp. zn. 4 T 42/2016, ve spojení s rozsudkem Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 6. 2022, sp. zn. 2 To 127/2020, a rozsudkem Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích ze dne 12. 9. 2022, sp. zn. 62 T 4/2022, ve spojení s rozsudkem Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 4. 2023, sp. zn. 5 To 4/2023, podle § 260 odst. 5, § 43 odst. 2 tr. zákoníku a § 21 odst. 1 t. o. p. o. k souhrnnému trestu zákazu plnění veřejných zakázek nebo účasti ve veřejné soutěži na dobu tří let s tím, že obviněné se podle § 21 odst. 3 t. o. p. o. po dobu výkonu uloženého trestu zakazuje

uzavírat veškeré smlouvy na plnění veřejných zakázek, účastnit se veškerých druhů zadávacích řízení podle § 3 zákona č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek, ve znění pozdějších předpisů (dále též jen „ZZVZ“), a veškerých veřejných soutěží podle jiných právních předpisů. Podle § 23 odst. 1, 2 t. o. p. o. a § 43 odst. 2 tr. zákoníku byl obviněný uložen dále souhrnný trest uveřejnění rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 21. 9. 2022, sp. zn. 7 T 11/2015, rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 5. 2023, sp. zn. 4 To 17/2023, rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 31. 1. 2020 sp. zn. 4 T 42/2016, rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 6. 2022, sp. zn. 2 To 127/2020, rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích ze dne 12. 9. 2022, sp. zn. 62 T 4/2022, a rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 4. 2023, sp. zn. 5 To 4/2023, spočívajícího v tom, aby obviněná na své náklady ve dvou celostátně vydávaných tištěných denících ve lhůtě dvou měsíců zveřejnila části výroků rozsudků vztahující se k její trestné činnosti. Vrchní soud v Praze současně podle § 43 odst. 2 tr. zákoníku zrušil ohledně této obviněné právnické osoby výroky o trestu z rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 31. 1. 2020, sp. zn. 4 T 42/2016, ve spojení s rozsudkem Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 6. 2022, sp. zn. 2 To 127/2020, a výrok o upuštění od souhrnného trestu podle § 44 tr. zákoníku z rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích ze dne 12. 9. 2022, sp. zn. 62 T 4/2022, ve znění rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 4. 2023, sp. zn. 5 To 4/2023, jakož i všechna další rozhodnutí na tyto výroky obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Vrchní soud v Praze rozhodl stejným rozsudkem také o trestu M. a následně podle § 256 tr. ř. zamítl odvolání M. I. jako nedůvodné.

3. Trestná činnost obviněných spočívala ve stručnosti v pokusu o neoprávněné odčerpání finančních prostředků poskytovaných z rozpočtu Evropské unie a ze státního rozpočtu České republiky na základě smlouvy o poskytnutí dotace uzavřené dne 4. 5. 2011 mezi Regionální radou regionu soudržnosti Severovýchod jako poskytovatelem a obchodní společností H. h., s. r. o., jako příjemcem (dále též jen „investor“), a to na projekt „Rozšíření kapacit a zkvalitnění služeb Hotelu XY“. Na skutku se podílelo několik osob zastupujících jak výše jmenovaného příjemce dotace (investora), tak zhotovitele stavby – obchodní společnost M., i na stavbě působícího technického dozoru investora, kterým byla obchodní společnost C., a. s. (dále též jen „TDI“). Podstatou skutku byla předchozí domluva obviněných a následné fingování vybudování tzv. mikropilotáže základů hotelu, která ve skutečnosti provedena nebyla, přesto byla její realizace zhotovitelem stavby fakturována. Zainteresované osoby přitom vše činily s vědomím, že související (nepravdivé) doklady vyhotovené při jejich činnosti, kterou neprovedení mikropilot zastíraly, budou uplatněny při podání žádosti o čerpání dotace. Obvinění byli zároveň srozuměni s tím, že v důsledku vylákání dotačních prostředků na základě nepravdivých dokladů mohlo dojít ke zrušení celé dotace. V případě proplacení investorem uplatněných nákladů by tak obvinění způsobili poskytovateli dotace škodu v celkové výši 12 480 940,21 Kč.

4. Lze též stručně připomenout chronologii soudních rozhodnutí o podané obžalobě v posuzované trestní věci s tím, že o vině a trestech všech spoluobviněných poprvé rozhodoval Krajský soud v Hradci Králové, a to (a) rozsudkem ze dne 19. 5. 2017, sp. zn. 7 T 11/2015, jímž obviněného I. F. podle § 226 písm. b) tr. ř. a obviněnou M. podle § 226 písm. c) tr. ř. zprostil obžaloby. Vrchní soud v Praze (b) usnesením ze dne 15. 3. 2018, sp. zn. 4 To 45/2017, zrušil citovaný rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové v celém rozsahu a věc tomuto soudu vrátil k novému projednání a rozhodnutí. Krajský soud v Hradci Králové následně věc znovu projednal a (c) rozsudkem ze dne 21. 1. 2019, sp. zn. 7 T 11/2015, rozhodl ohledně obviněných I. F. a M. stejně jako ve svém předchozím rozsudku. Vrchní soud v Praze poté (d) rozsudkem ze dne 21. 2. 2020, sp. zn. 4 To 11/2019, zrušil posledně zmíněný rozsudek soudu prvního stupně v celém rozsahu a ohledně obviněných I. F. a M. věc opětovně vrátil soudu prvního stupně, který následně (e) rozsudkem ze dne 11. 8. 2020, sp. zn. 7 T 11/2015, uznal oba obviněné vinnými pokusem zločinu poškození finančních zájmů Evropské unie podle § 21 odst. 1 a § 260 odst. 1, 4 písm. a), odst. 5 písm. a) tr. zákoníku a pokusem zločinu dotačního podvodu podle § 21 odst. 1 a § 212 odst. 1, 5 písm. a), odst. 6 písm. a) tr. zákoníku,

obviněného I. F. jako organizátora podle § 24 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku. Z podnětu dovolání některých spoluobviněných a nejvyššího státního zástupce proti rozsudku Vrchního soudu v Praze pod písm. (d) výše Nejvyšší soud tento rozsudek (f) usnesením ze dne 13. 10. 2021, sp. zn. [5 Tdo 23/2021](#), zrušil v celém rozsahu včetně rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové pod písm. (e) výše jakožto rozhodnutí obsahově navazující a věc vrátil Vrchnímu soudu v Praze k novému projednání a rozhodnutí. Vrchní soud v Praze po rozšíření okruhu obviněných o obchodní společnost M. I. (srov. body 70. a násl. níže) (g) rozsudkem ze dne 24. 3. 2022, sp. zn. 4 To 11/2019, zrušil rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové pod písm. (c) výše v celém rozsahu a ohledně obviněných I. F. a obchodních společností M. a M. I. věc opětovně vrátil soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí. V novém řízení rozhodl nejprve soud prvního stupně, následně i odvolací soud tak, jak je uvedeno v bodech 1. a 2. tohoto usnesení výše.

II.

Dovolání obviněných a vyjádření státního zástupce

5. Proti rozsudku odvolacího soudu podali dovolání obvinění I. F. a obchodní společnost M. I., a to prostřednictvím svých obhájců.

a) Dovolání obviněného I. F.

6. – 12. Nejvyšší soud reprodukoval obsah dovolání obviněného I. F., opřené o dovolací důvody uvedené v § 265b odst. 1 písm. g), h) tr. ř., ve kterém obviněný závěrem navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil napadený rozsudek Vrchního soudu v Praze i jemu předcházející odsuzující rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové a aby tomuto soudu přikázal věc znovu projednat a rozhodnout.

b) Dovolání obviněné obchodní společnosti M. I.

13. Obviněná obchodní společnost M. I. označila ve svém dovolání dovolací důvody uvedené v § 265b odst. 1 písm. d), g), h), i), m) tr. ř. Namítla zejména nezákonnost procesního postupu, kterým byla „vtažena“ do trestního řízení až ve fázi řízení před soudem po podání odvolání a nebylo jí umožněno, aby v průběhu přípravného řízení a řízení před soudem prvního stupně činila úkony, k nimž je obviněný oprávněn na základě § 33 odst. 1 tr. ř. Obviněná M. I. nebyla přítomna dokazování, nemohla tak ovlivnit jeho průběh a o provedených důkazech získala vědomost až zprostředkovaně ze spisového materiálu. Svoje odsouzení považuje za rozporné se zákonem i právem na obhajobu, neboť vůči ní nikdy nebylo zahájeno trestní stíhání, podána obžaloba, návrh na potrestání nebo schválení dohody o vině a trestu. Přípis, kterým ji Vrchní soud v Praze informoval o svém předběžném názoru ohledně naplnění podmínek přechodu trestní odpovědnosti podle § 10 t. o. p. o., není podle obviněné M. I. úkonem způsobilým zahájit trestní stíhání. S odkazem na konkrétní citovanou část odůvodnění stanoviska trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2013, sp. zn. [Tpjn 302/2012](#), uveřejněného pod č. 22/2013 Sb. rozh. tr., (v němž byla primárně řešena otázka přípustnosti obnovy řízení, pozn. Nejvyššího soudu), považuje obviněná M. I. takový postup za nepřípustnou analogii v neprospěch nástupnických právnických osob popírající jejich ústavně zaručená práva a základní zásady trestního řízení, zejména zásady zákonnosti, obžalovací a totožnosti skutku.

14. Obviněná M. I. odmítla také názor Vrchního státního zastupitelství v Praze převzatý následně ve věci rozhodujícími soudy o tom, že nedošlo ke zkrácení jejího práva na obhajobu z důvodu, že jeho výkon byl umožněn právnímu předchůdci, tedy M., do jejíhož postavení M. I. dobrovolně vlastním projevem vůle vstoupila. Podle obviněné M. I. tato konstrukce, a to zejména v případech singulární úspěse, neobstojí. Před uzavřením smlouvy o prodeji části závodu se totiž nemohla seznámit s obsahem trestního spisu, s ohledem na zásadu presumpce neviny nebyla povinna ani oprávněna vyžadovat od obviněné M. informace o probíhajícím trestním stíhání. S projevem vůle obviněné M. I. nabýt nepatrnou část obchodního závodu obviněné M. přitom nelze spojovat současné akceptování

stavu trestního řízení, ani z něj vyvozovat případné procesní účinky, které trestní právo nezná. Obviněná M. I. má za to, že jediným ustanovením upravujícím procesní nástupnictví právnické osoby je § 32 t. o. p. o., který se však vztahuje pouze na případy univerzální sukcese, nikoli sukcese singulární. Pro srovnání obviněná M. I. odkázala na právní úpravu občanského soudního řízení, v němž o procesním nástupnictví rozhoduje soud s možností podání opravného prostředku. S odkazem na § 160 odst. 5 tr. ř., který se podle komentářové literatury uplatní rovněž v případech, vyjde-li najevo, že se na spáchání skutku zúčastnila další osoba, se obviněná M. I. domnívá, že v posuzované trestní věci bylo nezbytné, aby vůči ní jakožto nové osobě podezřelé ze spáchání trestného činu bylo nejprve řádně zahájeno trestní stíhání, proti čemuž by se mohla bránit stížností. Takový postup by reflektoval hledisko individuální trestní odpovědnosti se zaručením práva na individuální obhajobu.

15. Dále obviněná M. I. poukázala na hmotněprávní povahu ustanovení § 10 t. o. p. o., z níž podle jejího názoru nelze dovozovat žádné procesní účinky. Zdůraznila, že při absenci procesní úpravy v zákoně o trestní odpovědnosti právnických osob se předpokládá subsidiární použití trestního řádu, který však rozhodnutí o vině a trestu váže na předchozí zahájení trestního stíhání a podání obžaloby.

16. S odkazem na závěry vyslovené v usnesení Ústavního soudu ze dne 23. 3. 2016, sp. zn. [II. ÚS 840/14](#), podle nichž ne každý převod závodu právnické osoby znamená bez dalšího přechod trestní odpovědnosti, jakož i s ohledem na smysl a účel § 10 t. o. p. o., kterým je zamezit tomu, aby se právnická osoba vyhýbala důsledkům své trestné činnosti, nelze podle obviněné M. I. souhlasit se závěrem Vrchního soudu v Praze o splnění podmínek přechodu trestní odpovědnosti v posuzované věci. Obviněná M. I. namítla, že nemohla z převodu části závodu s obviněnou M. I. jakkoli profitovat ve smyslu vyhnutí se nebo zmírnění důsledků žalované trestné činnosti. V této souvislosti vyzdvihla, že předmětem převodu byla část závodu produkující méně než 10 % obratu obviněné M. a při převodu nedošlo ani k podstatné změně dosavadní struktury závodu nebo podnikatelské činnosti obviněné M. Prodej části závodu byl obchodně-strategickým rozhodnutím a týkal se výlučně segmentu silničních staveb, nikoli jiných odvětví veřejných zakázek M. a už vůbec ne těch, které realizovala Divize 9 zastřešující také stavbu a rekonstrukci Hotelu XY. Na obviněnou M. I. nepřešly žádné výhody, užitky nebo výnosy z trestné činnosti. Domnívá se též, že nemůže být nástrojem pro obcházení trestu zákazu plnění veřejných zakázek nebo účasti ve veřejné soutěži. Za předpokladu odsouzení obviněné M. by totiž obviněná M. I. nemohla v zadávacích řízeních prokazovat ekonomickou nebo technickou kvalifikaci či profesní způsobilost prostřednictvím obviněné M., protože by v souladu s § 83 odst. 1 písm. c) ZZVZ nemohla doložit, že obviněná M. splňuje základní způsobilost podle § 74 odst. 1 písm. a) ZZVZ.

17. Obviněná M. I. také vytkla odvolacímu soudu způsob, jakým o jejím právním nástupnictví rozhodl v rozsudku ze dne 24. 3. 2022, sp. zn. 4 To 11/2019, kterým věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení a ohledně otázky přechodu trestní odpovědnosti jej zavázal svým právním názorem. Soudu prvního stupně tak bylo znemožněno posoudit tuto otázku samostatně a provést k ní dokazování, přestože jde o doménu soudů prvních stupňů, do které by odvolací soudy měly vstupovat jen ve výjimečných případech. Stejně tak bylo v důsledku tohoto postupu M. I. upřeno právo napadnout nesprávnost skutkových zjištění a právní posouzení otázky přechodu trestní odpovědnosti v odvolání.

18. – 21. Nejvyšší soud reprodukoval další námitky obviněné M. I.

22. Závěrem svého dovolání proto M. I. navrhla, aby Nejvyšší soud ohledně ní zrušil napadený rozsudek Vrchního soudu v Praze a „jemu předcházející řízení“, a aby věc přikázal státnímu zástupci k došetření.

c) Vyjádření státního zástupce Nejvyššího státního zastupitelství

23. - 24. K dovoláním obou obviněných se v rámci jednoho souhrnného podání vyjádřil státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství (dále též jen „státní zástupce“), a to nejprve k dovolání obviněného I. F.

25. Státní zástupce nepovažoval za důvodné ani dovolání obviněné M. I., neboť závěr soudů o přechodu trestní odpovědnosti je podle jeho názoru správný. Trestně odpovědné zůstávají obě právnické osoby, obviněné M. je přičítán protiprávní čin, obviněné M. I. pak kroky, jež vedly k přechodu trestní odpovědnosti. Dikce ustanovení § 10 t. o. p. o. je v tomto ohledu obligatorní a poměrně striktní a přechod trestní odpovědnosti stanoví jako objektivní. Jazykový výklad, soudní praxe i doktrinální interpretace přitom připouští aplikaci tohoto ustanovení jak pro případy univerzální sukcese, tak pro případy sukcese singulární, byť nikoli ve všech situacích, neboť je potřeba, aby nástupnická osoba nabyla většího souboru věcí a práv.

26. V posuzované trestní věci šlo podle státního zástupce o převod takového souboru věcí a práv, u něhož je přechod trestní odpovědnosti ve smyslu § 10 odst. 1 t. o. p. o. předpokládán. Nelze zároveň konstatovat, že by obviněná M. I. vynaložila veškeré možné úsilí, které by po ní bylo možno spravedlivě požadovat, aby se vyvarovala přechodu trestní odpovědnosti, tj. že by postupovala s odbornou péčí a například zvažovala provedení právního auditu. Obviněná M. I. byla dceřinou společností obviněné M., která až do blízké doby před samotným převodem v podstatě nevykonávala žádnou hospodářskou činnost. O tom, že minimálně jedním ze smluvními stranami sledovaných cílů převodu části závodu bylo dosažení zachování části původní podnikatelské činnosti obviněné M., nasvědčuje podle státního zástupce faktor načasování transakce, personální a majetkové propojení smluvních stran, machinace s předmětem činnosti obviněné M. I. před převodem i změna její původní obchodní firmy M. Š., a. s., na M. I., a. s., tak, aby byla patrna návaznost na předchozí činnost obviněné M.

27. Státní zástupce nesouhlasil s názorem M. I., že by se zněním ustanovení § 10 t. o. p. o. nebylo možno spojit také procesní důsledky, byť lze připustit, že zákon o trestní odpovědnosti právnických osob neupravuje kromě § 32 zvláštní pravidla procesního postupu pro případy, v nichž v průběhu trestního řízení po zahájení trestního stíhání obviněná právnická osoba přistoupí k právnímu jednání, jehož výsledkem bude přechod trestní odpovědnosti. Tuto situaci přirovnal k nástupnictví poškozeného, jež je v praxi navzdory obdobné absenci výslovné procesněprávní úpravy běžně přijímáno a soudy aplikováno.

28. Z hlediska zachování práva na obhajobu je podle státního zástupce podstatné, že výkon obhajovacích práv byl ze strany orgánů činných v trestním řízení v plné míře umožněn právnímu předchůdci, do jehož postavení nástupnická právnická osoba okamžikem přechodu trestní odpovědnosti vstoupila. Právě prostřednictvím právního předchůdce byl totiž nástupce obviněné právnické osoby informován od počátku řízení o povaze obvinění, v předchozím stadiu trestního stíhání mu bylo umožněno uplatnění práva na obhajobu, práva navrhopat důkazy, vyslýchat svědky a vyjádřit se ke všem skutečnostem kladeným mu za vinu. Státní zástupce poukázal též na směrnici Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/343 ze dne 9. března 2016, kterou se posilují některé aspekty presumpce neviny a právo být přítomen při trestním řízení před soudem, v níž bylo konstatováno, že úroveň ochrany některých aspektů presumpce neviny, jakožto základního práva vyjádřeného v čl. 40 odst. 2 Listiny základních práv a svobod a čl. 6 odst. 2 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, se u fyzických a právnických osob odlišuje.

29. Jako stěžejní nástroj výkladu státní zástupce zdůraznil účel ustanovení § 10 odst. 1 t. o. p. o., kterým je efektivní přechod trestní odpovědnosti v případech, v nichž hrozí jednání, v jehož důsledku by mohlo docházet ke znemožnění či ztížení spravedlivého posouzení viny a případně potrestání těch právnických osob a jimi představovaných majetkových entit, jež posloužily k páchaní trestné činnosti. Proto pokud by právní řád sice zakotvoval obligatorní přechod trestní odpovědnosti, avšak současně

by neposkytoval možnost efektivního procesního řešení, nastalo by „vyprázdnění“ tohoto institutu. V případě převodu celého (a jediného) závodu obviněné právnické osoby na nástupnickou právnickou osobu by právnímu předchůdci vzhledem k podmínkám uvedeným v § 10 odst. 2 t. o. p. o. nebylo možno uložit v podstatě žádný efektivní trest. V případě právního nástupce by pak vyslovení viny a odsouzení nepřicházelo v úvahu z důvodu promlčení trestního stíhání. Nijak nápomocná, resp. použitelná, nejsou podle státního zástupce v tomto směru ani zajišťovací opatření podle § 33 odst. 1 t. o. p. o.

30. – 31. Státní zástupce se vyjádřil k dalším námitkám obviněné M. I.

32. Závěrem svého vyjádření státní zástupce navrhl, aby Nejvyšší soud obě dovolání odmítl podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. jako zjevně neopodstatněná.

III.

Posouzení důvodnosti dovolání

A) Obecná východiska

33. Nejvyšší soud nejprve zjistil, že u obou dovolatelů jsou splněny všechny formální podmínky pro konání dovolacího řízení a zabýval se otázkou povahy a opodstatněnosti uplatněných námitek ve vztahu k označeným dovolacím důvodům.

34. V první řadě považuje Nejvyšší soud za potřebné připomenout některé otázky související s charakterem dovolacího řízení. Dovolání představuje mimořádný opravný prostředek, který směřuje proti již pravomocnému soudnímu rozhodnutí. Nelze je proto uplatnit v takové šíři, jako řádný opravný prostředek, nýbrž jen ze zákonem taxativně vyjmenovaných důvodů. Konkrétní námitky dovolatele přitom vždy musí obsahově odpovídat jejich zákonnému vymezení, nepostačuje pouhé označení určitého důvodu dovolání, aniž by mu bylo možné podřadit vytýkaná pochybení. Teprve poté, co Nejvyšší soud posoudí předložené dovolací námitky jako odpovídající uplatněnému dovolacímu důvodu, zkoumá, zda jim lze přiznat opodstatnění.

35. Nejvyšší soud úvodem jen stručně shrne zákonné podmínky pro naplnění dovolacích důvodů uvedených v § 265b odst. 1 písm. d), g), h), i), m) tr. ř., které uplatnili v souhrnu oba dovolatelé.

36. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. d) tr. ř. lze uplatnit v případě, že byla porušena ustanovení o přítomnosti obviněného v hlavním líčení nebo ve veřejném zasedání. Jde o situace, v nichž se v rozporu se zákonem konalo hlavní líčení nebo veřejné zasedání v nepřítomnosti obviněného, ač měla být jeho přítomnost umožněna nebo zajištěna. Tím byl obviněný zkrácen na svém právu, aby jeho věc byla projednána v jeho přítomnosti, a aby se tak mohl vyjádřit ke všem prováděným důkazům.

37. Podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. lze dovolání podat, jestliže rozhodná skutková zjištění, která jsou určující pro naplnění znaků skutkové podstaty trestného činu, jsou ve zjevném rozporu s obsahem provedených důkazů nebo jsou založena na procesně nepoužitelných důkazech nebo ve vztahu k nim nebyly nedůvodně provedeny navrhované podstatné důkazy. Jak vyplývá z rekapitulace dovolacích námitek výše, tento dovolací důvod uplatnili oba dovolatelé v jeho první alternativě. Jde o situace, ve kterých skutek, k němuž soudy dospějí vyhodnocením důkazů, nerespektuje obsah provedeného dokazování, dochází k tzv. deformaci důkazů a svévoli při interpretaci výsledků důkazního řízení. Pak může jít o zjevný, ve smyslu dosavadní judikatury Ústavního soudu „extrémní“, rozpor mezi skutkovými zjištěními soudů a obsahem procesně řádně opatřených a provedených důkazů. Z dikce § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. zároveň vyplývá, že popsání vady se musí vztahovat k rozhodným skutkovým zjištěním, která jsou určující pro naplnění znaků konkrétního trestného činu.

Tuto podmínku proto nemůže splnit tvrzení existence vad, týkajících se skutkových zjištění jiných, byť také významných pro rozhodnutí ve věci, která však nejsou určující pro naplnění znaků trestného činu (srov. rozhodnutí č. [19/2023](#) Sb. rozh. tr.).

38. Dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. je naplněn tehdy, jestliže napadené rozhodnutí, nebo jemu předcházející řízení spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo na jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. V rámci tohoto dovolacího důvodu tedy lze vznášet námitky spočívající především v tom, že skutek, pro který byl obviněný stíhán a odsouzen, vykazuje znaky jiného trestného činu, než jaký v něm spatřovaly soudy nižších stupňů, anebo nenaplnuje znaky žádného trestného činu. Nesprávné právní posouzení skutku může spočívat i v okolnosti, že rozhodná skutková zjištění neposkytují dostatečný podklad k závěru o tom, zda je stíhaný skutek vůbec trestným činem, popřípadě o jaký trestný čin jde. Vedle vad, které se týkají právního posouzení skutku, lze vytýkat též „jiné nesprávné hmotněprávní posouzení“. Rozumí se jím zhodnocení otázky, která nespočívá přímo v právní kvalifikaci skutku, ale v právním posouzení jiné skutkové okolnosti mající význam z hlediska hmotného práva.

39. Podle § 265b odst. 1 písm. i) t. ř. lze dovolání podat, pokud byl obviněnému uložen takový druh trestu, který zákon nepřipouští, nebo mu byl uložen trest ve výměře mimo trestní sazbu stanovenou v trestním zákoně na trestný čin, jímž byl uznán vinným.

40. Pokud jde o dovolací důvod ve smyslu § 265b odst. 1 písm. m) tr. ř. uplatněný M. I., v úvahu přichází jeho druhá alternativa. M. I. se totiž domáhala přezkumu rozhodnutí odvolacího soudu, který rozhodl o zamítnutí jejího řádného opravného prostředku proti rozsudku soudu prvního stupně, tj. rozsudku uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) tr. ř., přestože byly v řízení mu předcházejícím dány obviněnou specifikované důvody dovolání podle § 265b odst. 1 písm. d), g), h), i) tr. ř.

41. Nejvyšší soud dospěl k závěru, že obviněný I. F. uplatnil námitku, která je v obsahovém souladu s jím odkazovaným dovolacím důvodem a kterou je zároveň potřeba považovat za důvodnou. Jde o výhradu, podle níž rozhodná skutková zjištění určující pro naplnění znaků pomoci k pokusu zločinu poškození finančních zájmů Evropské unie podle § 21 odst. 1 a § 260 odst. 1, odst. 4 písm. a), odst. 5 tr. zákoníku a k pokusu zločinu dotačního podvodu podle § 21 odst. 1 a § 212 odst. 1, odst. 5 písm. a), odst. 6 písm. a) tr. zákoníku, u obou podle § 24 odst. 1 písm. c) tr. zákoníku, nemají potřebnou oporu ve výsledku dokazování a s obsahem provedených důkazů jsou naopak ve zjevném rozporu. Tato námitka odpovídá obviněným označenému dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. v jeho první alternativě.

42. Na podkladě této části dovolání obviněného proto mohl Nejvyšší soud přezkoumat podle § 265i odst. 3, 4 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost napadeného rozsudku Vrchního soudu v Praze i jemu předcházejícího řízení včetně rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové a zjistil, že jsou zatíženy zásadní vadou důkazního řízení, pro kterou nemohou obstát. Výhrady M. I. posoudil Nejvyšší soud jako neopodstatněné.

B. K dovolání obviněného I. F.

43. – 54. Nejvyšší soud vypořádal námitky obviněného I. F.

C. K dovolání obviněné obchodní společnosti M. I.

55. Podstatou dovolání obviněné M. I. je především nesouhlas s posouzením otázky jejího právního nástupnictví ve vztahu k trestní odpovědnosti obviněné M. a s tím související výhrady vůči procesnímu postupu, který učinil Vrchní soud v Praze bezprostředně poté, co se o skutečnostech významných z hlediska přechodu trestní odpovědnosti dozvěděl (pro zjednodušení i lepší

srozumitelnost budou obě obviněné obchodní společnosti v další části tohoto rozhodnutí označovány jen zkratkami „M. I.“ a „M.“). Vzhledem k tomu, že M. I. uplatnila výhrady i proti některým skutečnostem, jež souvisely s vyvozením trestní odpovědnosti M. jakožto její právní předchůdkyně, konkrétně namítla, že mělo dojít ke zproštění její trestní odpovědnosti podle § 8 odst. 5 t. o. p. o., zabýval se Nejvyšší soud nejdříve touto výhradou. Platí totiž, že nezbytným předpokladem právního nástupnictví podle § 10 odst. 1 t. o. p. o. je v první řadě existence trestní odpovědnosti právního předchůdce, která pak může potenciálně přejít na právní nástupce.

C. 1. Ke skutkovým námitkám ve vztahu ke zproštění trestní odpovědnosti

56. – 60. Nejvyšší soud vypořádal první část námitek obviněné.

C. 2. K právnímu nástupnictví M. I. – obecná východiska a procesní souvislosti

61. Pro posouzení a vypořádání námitek M. I. souvisejících s jejím právním nástupnictvím po M. je stěžejní interpretace ustanovení § 10 odst. 1 t. o. p. o., podle něhož platí, že trestní odpovědnost právnické osoby přechází na všechny její právní nástupce. Nejvyšší soud předeseílá, že se ztotožnil s výkladem, který v této souvislosti prezentoval Vrchní soud v Praze v návaznosti na argumentaci přednesenou v podání státního zástupce Vrchního státního zastupitelství v Praze ze dne 3. 1. 2022.

62. Citované ustanovení § 10 odst. 1 t. o. p. o. představuje v podmínkách českého trestního práva poměrně specifický institut, který se do určité míry vymyká standardnímu pojetí trestní odpovědnosti, jejímž základem je spáchání trestného činu. Tato koncepce je spojována se zásadou individuální odpovědnosti fyzických i právnických osob za trestný čin a taktéž se zásadou odpovědnosti za zavinění. Odpovědnost podle českého trestního práva je odpovědností subjektivní, která předpokládá zavinění ve formě úmyslu nebo nedbalosti. U právnických osob se zavinění odvozuje od zavinění fyzické osoby (subjektivní odpovědnosti), pokud jsou v souladu s § 8 t. o. p. o. splněny podmínky pro přičítání jednání fyzické osoby osobě právnické. Právní nástupnictví ve smyslu § 10 odst. 1 t. o. p. o. na tuto koncepci sice navazuje, nicméně zároveň předpokládá, že k přechodu trestní odpovědnosti dochází objektivně, tedy bez ohledu na skutečnost, zda nástupnická právnická osoba věděla nebo mohla vědět, že původní právnická osoba se dopustila trestného činu (srov. ŠÁMAL, P. a kol. Trestní právo hmotné. 9. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2022, s. 48 až 50 a 558 až 559).

63. Nejvyšší soud si je vědom toho, že v právní teorii se názory na použití ustanovení § 10 odst. 1 t. o. p. o. různí a někteří autoři upozorňují také na problematické aspekty, které mohou být s přechodem trestní odpovědnosti právnických osob spojeny [za všechny viz například FENYK, J.; SMEJKAL, L.; PROVAZNÍK, J. Několik poznámek k přechodu trestní odpovědnosti právnických osob – pozoruhodný posun zákonodárce od subsidiarity k přepětí trestní represe – od viny, spoluviny po „infekci“. In: GRIVNA, T.; ŠIMÁNOVÁ, H. (eds.). Deset let trestní odpovědnosti právnických osob v České republice. Pohledy zpět i vpřed. Plzeň: Aleš Čeněk, 2021, s. 116 až 144]. I přes určitá potenciální úskalí tohoto institutu je však třeba při jeho užití mít na zřeteli zejména funkční pojetí trestní odpovědnosti jako takové s tím, aby byl zachován její smysl a účel a trestně odpovědným právnickým osobám nebylo umožněno vyhýbat se trestněprávním sankcím jakožto legitimní reakci státu na spáchanou trestnou činnost.

64. M. I. lze nepochybně přisvědčit v názoru, podle něhož je § 10 odst. 1 t. o. p. o. ustanovením hmotněprávním. Naznačuje to zejména jazykový výklad, neboť citované ustanovení upravuje přechod trestní odpovědnosti, jež je jedním ze základních institutů trestního práva hmotného uplatňujícího se v rámci trestněprávních vztahů, zejména mezi pachatelem trestného činu a státem (ŠÁMAL, P. a kol. Trestní právo hmotné. 9. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2022, s. 36 až 37). Je však zároveň třeba připomenout, že interpretace práva je proces, při němž se zjišťuje obsah, smysl i význam konkrétní

právní normy či jejího ustanovení za pomoci různých typů interpretace. V první řadě se běžně užívá jazykového výkladu, který představuje pouze prvotní přiblížení se k aplikované právní normě, jak se k této otázce dlouhodobě vyjadřuje i Ústavní soud. Jde pouze o východisko pro objasnění a ujasnění si smyslu a účelu konkrétní normy, k čemuž však slouží i řada dalších postupů, jako logický a systematický výklad, výklad *e ratione legis* atd. Ústavní soud také ve vlastní rozhodovací praxi zdůrazňuje, že mechanická aplikace abstrahující, resp. neuvědomující si smysl a účel právní normy, činí z práva nástroj odcizení a absurdity (srov. nálezní pléna Ústavního soudu ze dne 17. 12. 1997 sp. zn. [Pl. ÚS 33/97](#)). Pro správné užití ustanovení § 10 odst. 1 t. o. p. o. v praxi je proto nutné zohlednit také další výkladové metody.

65. Samotné znění § 10 odst. 1 t. o. p. o. přitom nestanovuje žádné konkrétní, ani nijak limitující podmínky pro přechod trestní odpovědnosti právnické osoby na právního nástupce. Přestože tedy citované hmotněprávní ustanovení nemá procesní návaznost v zákonné úpravě (ať se tak stalo opomenutím zákonodárce či zcela cíleně), je pro jeho řádné uplatnění nutné mít na zřeteli právě samotný záměr zákonodárce zakotvit do právní úpravy institut přechodu trestní odpovědnosti právnické osoby. Zároveň je vždy třeba posuzovat, zda soudy zvolený postup odpovídá smyslu ustanovení § 10 odst. 1 t. o. p. o. a vede k jeho naplnění v praxi. Neexistující procesní úpravu je tudíž třeba podle názoru Nejvyššího soudu nahradit tím, že v každém jednotlivém případě se posuzuje, zda zvolený procesní postup, jímž dojde k zahrnutí právního nástupce do již probíhajícího trestního stíhání jeho právního předchůdce, odpovídá tomu, co zákonodárce mínil v ustanovení § 10 odst. 1 t. o. p. o., a to s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem daného případu. Jak již bylo konstatováno, zavedení přechodu trestní odpovědnosti na právního nástupce do právní úpravy má primárně vést k tomu, aby bylo zabráněno právnické osobě (pachateli trestného činu) vyhnout se trestním sankcím či důsledkům s nimi spojeným.

66. Pro zjištění tzv. úmyslu historického zákonodárce slouží historický výklad, v jehož rámci lze poukázat zejména na znění důvodové zprávy k vládnímu návrhu zákona o trestní odpovědnosti právnických osob. Z ní plyne, že důvodem pro zakotvení přechodu trestní odpovědnosti právnických osob byla prevence před možností vyhnout se trestu či důsledkům s ním spojeným. Jako inspirace pro zákonodárce posloužila rakouská právní úprava, konkrétně ustanovení § 10 rakouského Spolkového zákona o odpovědnosti sdružení za trestné činy z roku 2005 (Verbandsverantwortlichkeitsgesetz), který upravuje tuto otázku tím způsobem, že účinky spojené s trestní odpovědností právnické osoby nastávají vůči jejímu právnímu nástupci bez dalšího k okamžiku vzniku právního nástupnictví. „Proto po vzoru této úpravy bylo převzato ustanovení o právním nástupnictví právnické osoby a současně bylo přihlédnuto k tomu, že změna právnické osoby je vázána na specifické procesní postupy občanského nebo obchodního práva. Je-li právních nástupců více, platí podle této úpravy, že trestní odpovědnost původní právnické osoby přechází na všechny právní nástupce. Rozsah výnosů a užitků, které z trestné činnosti přešly na právního nástupce, jakož i míra, v jaké právního nástupce pokračují v trestné činnosti, bude relevantní z hlediska uloženého trestu. Vzhledem k tomu, že při přeměně právnické osoby nemusí dojít k zániku původní právnické osoby, se zároveň výslovně stanoví, že trestně odpovědná je vedle právního nástupce nadále i původní právnická osoba“ (viz důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, zvláštní část k § 10).

67. Podle názoru Nejvyššího soudu je z výše citovaného obsahu důvodové zprávy jasně zřetelný záměr zákonodárce v tomto smyslu užívat, resp. uplatnit institut přechodu trestní odpovědnosti, který nevyvolává žádné pochybnosti. Důvodem pro přijetí ustanovení § 10 odst. 1 t. o. p. o. bylo vytvoření možnosti reagovat na situace, v nichž hrozí, že trestně odpovědná právnická osoba by se prostřednictvím účelových majetkových, personálních a jiných přesunů (transakcí) mohla vyhnout trestu a s ním souvisejícím negativním důsledkům pro její další podnikání či fungování vůbec. Prevence před takovými případy je podle Nejvyššího soudu zcela pochopitelná. Jak správně

upozorňuje i komentářová literatura, zatímco trestně stíhaná fyzická osoba se nemůže nijak změnit a až do své smrti zůstane totožnou osobou, osoba právnická jakožto uměle vytvořený právní útvar může kdykoliv v průběhu své existence až do svého zániku procházet řadou právních změn a majetkových dispozic, které mohou vést k vyhnutí se trestní odpovědnosti (FENYK, J. a kol. Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Komentář. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2024, citováno z právního informačního systému ASPI ke dni 19. 6. 2024).

68. V případě interpretace ustanovení § 10 odst. 1 t. o. p. o. se přitom závěr plynoucí z historického výkladu do značné míry překrývá s argumenty, k nimž lze dospět na základě výkladu objektivně-teleologického, který má za cíl zjištění objektivního významu určitého textu. S trestní odpovědností jsou totiž neodmyslitelně spojeny také trestní sankce jakožto důsledek spáchání trestného činu, tj. tresty a ochranná opatření ukládané pachateli trestného činu, který je povinen uložení takových sankcí strpět a podrobit se jim. Prolíná se zde zájem státu, resp. společnosti, na spravedlivém trestněprávním postihu pachatele. Má-li se tak dít efektivně, je nutné, aby přechod trestní odpovědnosti, resp. vznik trestní odpovědnosti právního nástupce právnické osoby, vyvolával také příslušné procesní účinky. Zákonodárce si toho byl zjevně vědom, když podle vzoru rakouské právní úpravy počítal s nastoupením účinků spojených s trestní odpovědností právnické osoby vůči jejímu právnímu nástupci bez dalšího k okamžiku vzniku právního nástupnictví (viz výše citovaná důvodová zpráva), tj. *ex lege*. Nejvyšší soud vycházel při této úvaze z předpokladu racionálního zákonodárce, který by neměl tvořit nesystematická řešení, naopak vždy zvolit nejrozumnější a nejhospodárnější cestu k dosažení zamýšleného účelu. Takovému způsobu výkladu legislativního záměru, resp. naplnění jeho smyslu odpovídá podle Nejvyššího soudu právě postup spočívající v automatickém „vstoupení“ právního nástupce do trestního řízení (bylo-li již započato), a to v jeho aktuální fázi, v jaké se nachází v době vzniku právního nástupnictví. V opačném případě by byl popřen základní účel ustanovení § 10 odst. 1 t. o. p. o., neboť pokud by bylo nutno zahajovat vůči právnímu nástupci nové trestní stíhání, bylo by například možné, aby právnická osoba vždy před pravomocným skončením trestního řízení opakovaně činila účelové majetkové dispozice mající za následek přechod trestní odpovědnosti na další osoby, což by mohlo vést, resp. v konečném důsledku by vedlo až k promlčení trestní odpovědnosti za trestný čin. Fakticky by ke stejným situacím mohlo docházet, pokud by o nástupnictví rozhodoval soud procesním rozhodnutím s možností podat proti němu opravný prostředek, obdobně jak je upraveno v ustanovení § 107a zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů, na něž M. I. ve svém dovolání odkazovala. Způsob, jaký zákonodárce zvolil ve vztahu k otázce přechodu trestní odpovědnosti v již citovaném zákoně o trestní odpovědnosti právnických osob, sice mohl být zřetelnější, resp. konkrétnější, avšak stávající formu Nejvyšší soud považuje za rozumnou a v praxi aplikačně řešitelnou právě odkazem na interpretační pravidla, o nichž je zmínka shora.

69. Výše shrnutý obecný výklad ustanovení § 10 odst. 1. t. o. p. o. neznamena podle Nejvyššího soudu popření práva na obhajobu či dalších aspektů vyplývajících z práva na spravedlivý proces, jež náleží také právnické osobě, na kterou přechází trestní odpovědnost. Pochybnosti zajisté nevyvolává situace, v níž by k právnímu nástupnictví došlo ještě před zahájením trestního stíhání vůči právnímu předchůdci či dokonce před započatím trestního řízení, neboť v takovém případě by bylo možno rovněž vůči právnímu nástupci zahájit trestní stíhání standardní cestou. Pokud jde o případy, v nichž ke skutečnosti odůvodňující vznik právního nástupnictví dojde až po zahájení trestního stíhání proti právnímu předchůdci, s přihlédnutím k výše nastíněnému výkladu nelze podle Nejvyššího soudu striktně trvat na dodržení formálního postupu spočívajícího v zahájení trestního stíhání, podání obžaloby apod. (v závislosti na aktuálně probíhající fázi) také ve vztahu k právnímu nástupci. Nejvyšší soud považuje za dostatečné, pokud příslušný orgán činný v trestním řízení pojme, či zahrne právního nástupce do trestního řízení bez zbytečného odkladu poté, co se o právním nástupnictví dozví, a umožní mu řádné uplatnění jeho práv ve všech aspektech, které mu náleží s ohledem na stav již probíhajícího trestního řízení. I komentářová literatura v tomto ohledu připouští, že záleží na tom,

v jaké fázi trestního řízení nastane skutečnost, od níž se odvíjí vznik právního nástupnictví (zda před zahájením trestního stíhání proti původně stíhané právnické osobě, nebo až po něm, případně až v průběhu řízení před soudem) a přiměřeně tomu je pak třeba právnické osobě (právnímu nástupci) příslušná práva poskytnout a dostatečným způsobem ji o nich poučit (FENYK, J. a kol. Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Komentář. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2024, citováno z právního informačního systému ASPI ke dni 19. 6. 2024).

70. V posuzované trestní věci zjistil Nejvyšší soud z obsahu trestního spisu následující rozhodné skutečnosti. Po kasačním usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 10. 2021, sp. zn. [5 Tdo 23/2021](#), jímž bylo mj. rozhodnuto o vrácení věci Vrchnímu soudu v Praze ke konání nového odvolacího řízení, učinil státní zástupce Vrchního státního zastupitelství v Praze dne 4. 1. 2022 podání, v němž Vrchní soud v Praze upozornil na realizovaný převod části závodu mezi obchodními společnostmi M. a M. I. V tomto podání nejprve státní zástupce informoval o konkrétním smluvním ujednání mezi oběma jmenovanými právnickými osobami, jakož i o okolnostech, s nimiž byl spojen převod části závodu M. na M. I. Přílohou tohoto podání byly i četné listiny, které souvisely s uvedenou obchodní transakcí, přičemž státní zástupce současně předložil argumentaci na podporu svého právního názoru o tom, že převod části závodu v konkrétním případě měl za následek přechod trestní odpovědnosti na M. I. jakožto právní nástupkyni M. Vrchní soud v Praze poté nařídil veřejné zasedání na dny 21. 3., 22. 3. a 24. 3. 2022, k němuž předvolal také M. I. V předvolání jí sdělil svůj předběžný názor, podle něhož došlo v souladu s § 10 odst. 1 t. o. p. o. k přechodu trestní odpovědnosti z M. na M. I. Současně Vrchní soud v Praze poučil M. I. o jejích procesních právech, o aktuálním stavu řízení a o tom, že se může připojit k odvolání M. proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 21. 1. 2019, sp. zn. 7 T 11/2015. K předvolání byla připojena též obžaloba, opis odvoláními napadeného rozsudku, opis dalšího zrušeného rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 11. 8. 2020, sp. zn. 7 T 11/2015, opis usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 10. 2021, sp. zn. [5 Tdo 23/2021](#), a opis odvolání M. Předvolání bylo M. I. doručeno dne 20. 1. 2022, tedy dva měsíce před konáním veřejného zasedání, což lze považovat za dostatečný prostor k prostudování obsahu trestního spisu.

71. Tohoto práva také využila dne 3. 3. 2022 obhájkyň M. I., která po seznámení s trestním spisem doručila jejím jménem dne 8. 3. 2022 Vrchnímu soudu v Praze své vyjádření k předvolání k veřejnému zasedání. V něm také předložila podrobnou argumentaci k nastalé procesní situaci, v níž především zpochybnila splnění podmínek právního nástupnictví ve smyslu § 10 odst. 1 t. o. p. o.

72. Ve veřejném zasedání konaném dne 21. 3. 2022 provedl Vrchní soud v Praze k otázce právního nástupnictví dokazování. K provedeným důkazům přednesla M. I. prostřednictvím svého zmocněnce přítomného u veřejného zasedání své stanovisko. M. I. měla také možnost učinit návrh na doplnění dokazování, čehož nevyužila. V pokračování veřejného zasedání dne 22. 3. 2022 přednesla obhájkyň M. I. konečný návrh ve věci. Vrchní soud v Praze následně rozsudkem ze dne 24. 3. 2022, sp. zn. 4 To 11/2019, zrušil v celém rozsahu rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 21. 1. 2019, sp. zn. 7 T 11/2015, a ohledně obou obviněných obchodních společností M. a M. I. i spoluobviněného I. F. vrátil věc Krajskému soudu v Hradci Králové. Vyslovil přitom právní názor, že v dalším řízení je k M. I. nutno přistupovat jako k obžalované právnické osobě.

73. Po vrácení věci Krajský soud v Hradci Králové nařídil na dny 19. 9. a 21. 9. 2022 hlavní líčení. V jeho průběhu byl v pozici osoby jednající za M. I. vyslechnut Z. L. Po nikoli rozsáhlém doplnění dokazování byla všem procesním stranám dána možnost předložit případně návrhy na provedení dalších důkazů v hlavním líčení, čehož M. I. opětovně nevyužila. Své závěrečné řeči přednesli jak obhájci M. I., tak její zmocněnec, tedy osoba za ni jednající (blíže viz protokol o hlavním líčení). Krajský soud v Hradci Králové následně ve věci rozhodl rozsudkem shrnutým v bodě 1. tohoto usnesení Nejvyššího soudu. Lze pouze ve stručnosti dodat, že obdobně byla procesní práva M. I. zachována v průběhu navazujícího veřejného zasedání konaného dne 4. 5. 2023, v němž byla projednána odvolání obviněných a státního zástupce proti rozsudku soudu prvního stupně a v jehož

závěru Vrchní soud v Praze vyhlásil rozsudek zrekapitulovaný v bodě 2. výše, jímž obě obviněné právnické osoby uznal vinnými a uložil jim trest (viz protokol o veřejném zasedání).

74. Nejvyšší soud má za to, že vzhledem k aktuální fázi, v jaké se trestní řízení nacházelo v době vzniku právního nástupnictví M. I., postupoval Vrchní soud v Praze racionálně a hospodárně v zájmu efektivního naplnění smyslu a účelu ustanovení § 10 odst. 1 t. o. p. o., to však současně s respektem ke všem zákonným právům právního nástupce M. I. Vrchní soud v Praze totiž M. I. neprodleně seznámil se svým předběžným názorem na otázku právního nástupnictví a doručil jí stěžejní podklady z dosavadního průběhu trestního řízení, tj. zejména opis obžaloby, předchozích soudních rozhodnutí a posledního odvolání M. spolu s výzvou, že se k němu M. I. mohla připojit. M. I. bylo umožněno nahlédnout do trestního spisu a k přípravě na veřejné zasedání jí byl poskytnut poměrně značný časový prostor přibližně dvou měsíců. K otázce právního nástupnictví provedl Vrchní soud v Praze ve veřejném zasedání poměrně rozsáhlé dokazování, M. I. tak mohla reagovat na jeho průběh, vyjadřovat se ke všem dosavadním i novým skutečnostem předneseným v prvním odvolacím řízení, navrhnout doplnění dokazování, případně se vyjádřit k jeho výsledku. Těžko si lze v posuzované trestní věci představit korektnější přístup primárně Vrchního soudu v Praze, poté rovněž Krajského soudu v Hradci Králové jako soudu prvního stupně k zachování práva na spravedlivý proces ve smyslu čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod pro M. I., včetně v jejím dovolání zpochybněného práva na obhajobu podle čl. 40 ve spojení s čl. 38 Listiny základních práv a svobod.

75. V posuzované trestní věci je dále významné i to, že po kasačním rozhodnutí Vrchního soudu v Praze v odvolacím řízení byla věc ohledně M. i M. I. vrácena soudu prvního stupně, konalo se tedy rovněž hlavní líčení a následně také další veřejné zasedání o odvoláních proti novému rozsudku soudu prvního stupně. Lze proto konstatovat, že trestní věc M. I. byla v řízení před soudem projednána v její přítomnosti, a to ve dvou soudních instancích. Přestože se neúčastnila předchozích stadií trestního řízení, z obsahu trestního spisu jí byl jeho dosavadní průběh a rovněž i aktuální stav dokazování znám, mohla se proto k němu vyjádřit, navrhnout jeho doplnění, eventuálně zopakování provedení některého z důkazů či uplatňovat jakékoli jiné v úvahu přicházející námitky. Nejvyšší soud proto dospěl k závěru, že při zohlednění aktuální fáze, v jaké M. I. do trestního řízení „vstoupila“, zachovaly soudy obou stupňů její právo na obhajobu v náležité a dostatečné míře tak, aby ve fázi řízení o podané obžalobě konaného před soudy obou stupňů využila v maximálním rozsahu i kvalitě veškeré instituty související s jejími procesními právy. Ze strany soudů obou stupňů bylo vůči ní přistupováno s respektem ke všem atributům práva na obhajobu stejně jako vůči dalším v posuzované trestní věci obviněným fyzickým i právnickým osobám.

76. V rámci řešení procesního postupu vůči právnímu nástupci v případě přechodu trestní odpovědnosti tehdy, pokud k právnímu nástupnictví dojde v průběhu trestního stíhání, je kromě výše zmíněného zachování všech práv obviněné právnické osoby – právního nástupce právnické osoby odpovídajících určitému stadiu trestního řízení, významné posoudit zachování, popř. umožnění řádného výkonu práva na obhajobu právnímu předchůdci. Sama M. I. však v dovolání neuplatnila v tomto ohledu žádnou výhradu. V této souvislosti je třeba akceptovat argument, podle něhož k přechodu trestní odpovědnosti dochází (zásadně) na základě právních skutečností spojených s výslovným projevem vůle právního nástupce. Vstupuje-li právní nástupce do práv a povinností svého předchůdce dobrovolně, je pouze na něm, aby si jeho právní a faktický stav v aktuální době řádně prověřil, provedl důsledný právní audit (tzv. due diligence) a do příslušné korporátní transakce zahrnul přiměřené zajišťovací a vymáhací mechanismy. Součástí prověrky může být nepochybně také posouzení, do jaké míry a v jaké kvalitě vykonával právní předchůdce v trestním řízení své právo na obhajobu (došlo-li k právnímu nástupnictví v průběhu trestního stíhání). Namítla-li M. I., že nebyla povinna, či dokonce ani oprávněna vyžadovat od M. informace o probíhajícím trestním stíhání, Nejvyšší soud jí nemohl přisvědčit. Bylo totiž pouze na jejím uvážení, jak si zhodnotí případná rizika, která by pro ni uzavřením příslušné smlouvy mohla nastat. Zcela na její straně totiž ležela možnost

vyžadovat od své potenciální právní předchůdkyně podklady a informace, jež ona sama bude považovat za dostačující pro své rozhodnutí o realizaci transakce, a s právní předchůdkyní si ujednala, že jejich případné poskytnutí v neúplném či nepravdivém rozsahu bude podle okolností důvodem pro uplatnění nároku na náhradu škody. Obezřetnost totiž ležela zcela na straně budoucího právního nástupce, který mohl, resp. měl využít všech možností, aby se vyhnul důsledkům, jež může mj. vyvolat i přechod trestní odpovědnosti, tedy též v úvahu přicházející trestní sankce. Bez ohledu na uvedené nicméně Nejvyšší soud považuje tuto námitku za ryze účelovou z důvodu, že prodej části závodu se v posuzovaném případě uskutečnil mezi obchodními společnostmi v rámci jednoho koncernu, jež byly majetkově a personálně propojeny. Z veřejně dostupných údajů vedených u obchodního rejstříku vyplývá, že v době, kdy k prodeji části závodu došlo, zastávaly pozice v nejvyšších orgánech M. a M. I. stejné osoby, například F. K. ve funkci předsedy představenstva M. a předsedy dozorčí rady M. I., nebo R. Č. ve funkci člena představenstva M. a předsedy představenstva M. I. Důvodně je tak možné konstatovat, že M. I. musela být, resp. byla minimálně prostřednictvím těchto vrcholných manažerů velmi dobře obeznámena mimo jiné se všemi významnými okolnostmi, které souvisely s probíhajícím trestním stíháním své právní předchůdkyně, přesto učinila rozhodné právní kroky k naplnění smlouvy o převodu části závodu. Již Vrchním soudem v Praze zmíněné a v tomto usnesení připomenuté okolnosti související s realizovanou singulární sukcesí evidentně nasvědčují tomu, že jak M., tak též M. I. konaly zjištěným způsobem proto, aby se M. vyhnula negativním důsledkům potenciální trestní sankce, jak bude podrobně rozvedeno v bodech 81. a násl. tohoto usnesení níže.

77. V neposlední řadě lze přiměřeně odkázat taktéž na usnesení Ústavního soudu ze dne 15. 6. 2022, sp. zn. [IV. ÚS 436/22](#), jímž byla pro předčasnost jako nepřipustná odmítnuta ústavní stížnost M. I. proti procesnímu postupu Vrchního soudu v Praze v posuzované trestní věci spočívajícímu ve vedení trestního řízení vůči M. I. Nejvyšší soud považuje za vhodné poukázat na tu část citovaného rozhodnutí, v níž Ústavní soud zdůraznil, že obecné soudy se otázkou přechodu trestní odpovědnosti na M. I. a odpovídajícím procesním postupem velmi intenzivně zabývaly, vědomy si všech úskalí, která ustanovení § 10 t. o. p. o. skýtá, a přes problematičnost celé situace vyjádřil „oprávněnou naději“, že soudy poskytnou M. I. dostatečnou ochranu ústavně zaručených základních práv či svobod. S ohledem na všechny shora rozvedené skutečnosti má Nejvyšší soud za to, že soudy prvního i druhého stupně tento předpoklad naplnily.

C. 3. K právnímu nástupnictví M. I. – hmotněprávní otázky

78. Pokud jde o dovolací námitky M. I., týkající se hmotněprávního posouzení přechodu trestní odpovědnosti M. na M. I., Nejvyšší soud nejdříve v obecné rovině podotýká, že i na tuto otázku je především nutné nahlížet se zřetelem ke smyslu ustanovení § 10 odst. 1 t. o. p. o., jež primárně směřuje proti majetkovým dispozicím, personálním, či dalším změnám, které jsou způsobitelné vést k možnosti vyhnout se dopadům trestného činu spáchaného fyzickou osobou, jenž je přičitatelný právnické osobě, ale i právním následkům uložené trestní sankce, nebo alespoň jejich zmírnění (srov. body 67. a 68. výše). Předmětem sporu je zde otázka, zda může právní nástupnictví ve smyslu § 10 odst. 1 t. o. p. o. vzniknout v důsledku singulární sukcese, například prodejem (převodem) závodu či jeho části.

79. Konstrukce přechodu trestní odpovědnosti podle ustanovení § 10 odst. 1 t. o. p. o. nevyvolává v právní teorii pochyby o tom, že k ní dochází ve všech případech univerzální sukcese, v nichž na právního nástupce přecházejí všechna práva a všechny povinnosti (např. ŠÁMAL. P. a kol. Trestní odpovědnost právnických osob. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 281). Část odborné veřejnosti se přitom již od počátku účinnosti zákona o trestní odpovědnosti právnických osob přiklání k tomu, že právní nástupnictví se uplatní také v případech singulární sukcese (viz ŠÁMAL. P. a kol. Trestní odpovědnost právnických osob. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 254). Svůj právní názor na tuto problematiku předznamenal také Ústavní soud, který ve svém usnesení ze dne 23. 3. 2016, sp. zn. [II.](#)

[ÚS 840/14](#), rovněž připustil, že aplikace § 10 odst. 1 t. o. p. o. přichází v úvahu i v některých případech singulární sukcese, tedy v situacích, v nichž přecházejí pouze jednotlivá práva nebo povinnosti. Případy prodeje podniku, resp. závodu mají povahu singulární sukcese, nicméně se svými znaky mohou přibližovat sukcesi univerzální. V této souvislosti Ústavní soud konstatoval, že by bylo „proti smyslu samotné právní úpravy trestní odpovědnosti právnických osob, pakliže by případná trestněprávní sankce nemohla dopadat na společnost, na niž by byl převeden celý podnik (závod) trestně stíhané (a posléze i odsouzené) obchodní společnosti.“. Taková interpretace § 10 odst. 1 t. o. p. o. by podle Ústavního soudu nevyhnutelně vedla k tomu, že by k faktické beztrestnosti jakékoliv obchodní společnosti stačilo, aby případně převedla svůj podnik (závod), resp. jeho bonitní část na nově vzniklou (či jinou již existující) obchodní společnost.

80. Pod vlivem výše citovaného usnesení Ústavního soudu shledali taktéž někteří další autoři právní nástupnictví ve smyslu § 10 odst. 1 t. o. p. o. v případech singulární sukcese možným, a to právě s ohledem na smysl a účel tohoto ustanovení tak, aby se v praxi reagovalo na právní jednání způsobila umožnit právnické osobě vyloučit její trestní odpovědnost nebo se vyhnout uložení trestu či ho ztížit (srov. FENYK, J. a kol. Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Komentář. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2024, citováno z právního informačního systému ASPI ke dni 19. 6. 2024). Posledně odkazovaná komentářová literatura doplnila, že za těchto podmínek může dojít k přechodu trestní odpovědnosti při převodu obchodního závodu nebo jeho části nebo převodu podstatné části jmění právnické osoby nebo převažující činnosti právnické osoby na jednoho či více právních nástupců.

81. Nejvyšší soud se s výše uvedenými názory v zásadě ztotožňuje a dodává, že případy singulární sukcese, v jejichž důsledku může dojít k právnímu nástupnictví ve smyslu § 10 odst. 1 t. o. p. o., lze jen obtížně definovat či zobecnit. Vždy bude třeba přihlížet k individuálním okolnostem a právní nástupnictví a s ním spojený přechod trestní odpovědnosti shledat pouze v situaci, v níž singulární sukcese směřuje právě k možnosti vyloučení, obcházení či zmírnění následků trestní odpovědnosti právního předchůdce. Jde o určitou „mantru“, kterou je nutné mít ve všech případech na zřeteli jako zásadní hledisko při posuzování konkrétních případů právního nástupnictví. V této souvislosti je též nutné zohlednit charakter a objem převáděných práv a povinností spojených se sukcesí, tj. nakolik se týkají z pohledu právního předchůdce významné činnosti a v jaké míře do této činnosti právní nástupce vstupuje, jakož i subjektivní hlediska, z nichž může vyplývat navíc případný záměr právního předchůdce vyloučit svoji trestní odpovědnost či alespoň zmírnit její důsledky. Z argumentace Vrchního soudu v Praze jednoznačně vyplývá, že právě k takovému případu došlo i v posuzované trestní věci, v níž nejenže existovala možnost vyhnout se v důsledku singulární sukcese negativním dopadům trestní odpovědnosti, ale M. a M. I. navíc evidentně jednaly vedeny tímto úmyslem. M. zjevně z obavy před trestním postihem v podobě sankce, která by též mohla spočívat v zákazu plnění veřejných zakázek nebo účasti ve veřejné soutěži podle § 21 odst. 1 t. o. p. o., převedla část závodu na M. I. Není pochyb o tom, že z hlediska ekonomického vývoje a možností dalšího podnikání šlo pro M. o hrozbu zjevně nejcitelnější trestní sankce, což se rozhodla „vyřešit“ právě převodem části závodu „Divize 4“ na M. I. Skutečnému cíli této transakce nasvědčují především okolnosti, na něž upozornil státní zástupce Vrchního státního zastupitelství v Praze ve svém vyjádření ze dne 3. 1. 2022 založeném ve spisu a doložil je příslušnými listinami. Mezi stěžejní informace z nich vyplývající lze zařadit změnu obchodní firmy z původní M. Š., a. s. (malá vodní elektrárna) na M. I., a. s., přičemž šlo o dceřinou obchodní společnost M., která v rozhodné době nevykazovala téměř žádnou podnikatelskou činnost ani nedisponovala větším kapitálem. Další významnou skutečností směřující k naplnění cíle této obchodní transakce byla podstatná změna stanov i vnitřní organizační struktury v M. Došlo nejen k rozšíření orgánů a jejich působnosti, ale zejména byly zapsány další předměty podnikání o několik dosud nevykonávaných činností. Ke zmíněnému převodu části závodu došlo s účinností k 1. 9. 2020, přičemž v tomto období byla vůči M. vedena celkem čtyři trestní stíhání. Tyto stručně připomenuté změny v organizační i majetkové struktuře této obchodní společnosti, které

budou následně podrobněji zopakovány, lze důvodně považovat za podklad pro správnou úvahu Vrchního soudu v Praze o přechodu trestní odpovědnosti na nástupnickou obchodní společnost M. I., ve smyslu užití § 10 odst. 1 t. o. p. o., kterou akceptuje též Nejvyšší soud.

82. Na doplnění výše uvedených argumentů je vhodné ještě zdůraznit, že byt nejde o rozhodující kritérium, jako prvotní indicie naznačující riziko obcházení výkonu hrozící trestní sankce ze strany M. může podle Nejvyššího soudu sloužit časové hledisko, neboť obviněné obchodní společnosti uzavřely smlouvu o prodeji části závodu dne 25. 8. 2020, tedy pouhé dva týdny po vyhlášení rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 11. 8. 2020, sp. zn. 7 T 11/2015, jímž byla M. uznána vinnou a odsouzena. Původně jí sice nebyl uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu plnění veřejných zakázek nebo účasti ve veřejné soutěži, nýbrž „pouze“ peněžitý trest, avšak vedle toho i trest zákazu činnosti vymezený zjednodušeně řečeno v zákazu výkonu stavební činnosti v rámci dotovaných zakázek, v přípravě a vyhotovování dokumentů pro poskytovatele veřejné podpory a v přípravě a vyřizování administrativy pro účely veřejné podpory, a to na dobu šesti let. Je však zřejmé, že nejen takto definovaný zákaz činnosti v prvním odsuzujícím rozsudku soudu prvního stupně, ale již samotné vyslovení viny, resp. odsouzení, pokud by se stalo pravomocným, by M. fakticky diskvalifikovalo z veškeré účasti v zadávacích řízeních z důvodu pozbytí zákonné podmínky bezúhonnosti v rozsahu § 74 odst. 1 písm. a) ZZVZ, v důsledku čehož by M. nesplňovala obligatorní základní způsobilost pro účast v zadávacím řízení.

83. V návaznosti na časový průběh organizačních změn M. I. zmíněný v bodě 81. tohoto usnesení, jenž zopakoval i státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství ve vyjádření k dovolání M. I., lze doplnit bližší okolnosti jej doprovázející. M. I., tehdy ještě pod obchodní firmou M. Š., a. s., nevykonávala po dobu několika let před rozhodnou dobou prakticky žádnou hospodářsky relevantní činnost. V období let 2016 až 2018 měla pouze zcela zanedbatelný obrát a její majetek spočíval v peněžních prostředcích uložených na bankovním účtu ve výši přibližně 3,5 mil. Kč. Dne 30. 3. 2020, tj. ani ne půl roku před převodem části závodu, rozhodla M. v pozici jediného akcionáře o výrazné změně stanov, mimo jiné došlo ke změně obchodní firmy z M. Š., a. s., na M. I., a. s., rozšíření orgánů této obchodní společnosti a úpravě jejich působnosti tak, aby odpovídaly velké provozní společnosti, a především k poměrně rozsáhlému rozšíření předmětu podnikání. V návaznosti na to pak M. I. rozšířila svůj předmět podnikání postupně o řadu ohlašovacích, resp. vázaných a řemeslných živností a získala několik koncesovaných živností. Popsané skutečnosti tak nasvědčují tomu, že obě obviněné obchodní společnosti s ohledem na trestní sankce hrozící M. připravovaly v rámci koncernových vztahů strukturu M. I. z administrativního a organizačního hlediska do takové míry, aby byla způsobilá plynule navázat na relevantní činnost M., což také završily převodem „Divize 4“ pouhé dva týdny po jejím prvním (nepravomocném) odsouzení.

84. Za zcela stěžejní nicméně Nejvyšší soud považuje konkrétní obsah převodu části závodu mezi obviněnými obchodními společnostmi, a to z kvalitativního, nikoli kvantitativního hlediska. Nelze v tomto ohledu přijmout námitky M. I. v tom smyslu, že v rámci transakce na ni přešlo méně než 10 % z celkových aktiv M. a předmětem převodu byla část závodu produkující méně než 10 % obrátu M. Podstatným se v posuzované trestní věci jeví naopak charakter převáděných aktiv. Předmětem převodu totiž bylo vlastnické právo k části závodu představované částí organizačního útvaru M. nazývaného „Divize 4“. Z výsledků dokazování vyplývá, že v rámci této majetkové dispozice přešlo na M. I. výrobní a personální zázemí, zdroje a s tím související know-how a zkušenosti spojené s realizací poměrně značného množství smluvních vztahů s Ř. s. a d., s. p. (dále též jen „ŘSD“), jakožto významného a solventního smluvního partnera s celorepublikovou působností, s jehož provozem je spojena řada veřejných zakázek v hodnotách milionů až miliard korun. Rovněž samotná M. I., resp. její zástupci potvrdili, že šlo v zásadě o smlouvy týkající se realizace silničních dopravních staveb, pro které je příznačné, že jsou zpravidla uzavírány formou veřejných zakázek. Tato skutečnost je patrná právě i z toho hlediska, že kontrahentem těchto smluv bylo ŘSD jakožto veřejný zadavatel ve

smyslu § 4 odst. 1 písm. e) ZZVZ, jehož režim a pravidla zásadně dopadají na potenciální smluvní partnery.

85. Z materiálního pohledu tedy bylo součástí předmětu převodu veškeré zázemí, které M. v minulosti využívala pro plnění vybraných veřejných zakázek realizovaných pro ŘSD na úseku silničního stavitelství. Tato okolnost je podle Nejvyššího soudu zcela zásadní, protože představuje tzv. přechod referencí neboli referenčních zakázek, jež si do budoucna může nárokovat právě M. I. a jejich prostřednictvím tak v zadávacích řízeních prokazovat splnění standardně využívaného kritéria technické kvalifikace podle § 79 odst. 2 písm. a) ZZVZ spočívajícího v doložení poskytnutí relevantních stavebních prací. Vzhledem k tomu, že předmětem převodu byly též výrobní a personální zdroje, platí tento závěr také pro další v praxi běžně využívaná kritéria technické kvalifikace, jež mají za cíl prokázat, že dodavatel (účastník zadávacího řízení) disponuje dostatečnými lidskými kapacitami s relevantním vzděláním či zkušenostmi nebo technickým vybavením nezbytným pro řádné plnění veřejné zakázky [např. § 79 odst. 2 písm. c) až e) ZZVZ].

86. Výše uvedené závěry přitom nejsou pouze nějakým hypotetickým konstatováním v obecné rovině, ale v konkrétním případě byly potvrzeny také v trestním řízení provedeným důkazem, a to rozhodnutím Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže (dále též jen „Úřad“) ze dne 7. 10. 2021, č. j. ÚOHS-33784/2021/500/AIv. V citovaném rozhodnutí Úřad při přezkoumání úkonů zadavatele – S. a ú. s. J. k., příspěvkové organizace kraje, učiněných při zadávání veřejné zakázky „II/385 Č. obchvat“ aproboval jako správný postup jmenovaného zadavatele, který akceptoval prokázání technické kvalifikace podle § 79 odst. 2 písm. a) ZZVZ seznamem stavebních prací, jež na M. I. jakožto v zadávacím řízení vybraného dodavatele přešly na základě smlouvy o prodeji části závodu („Divize 4“) právě od M. Nejvyšší soud dodává, že tyto závěry potvrdil také předseda Úřadu v navazujícím druhostupňovém rozhodnutí ze dne 20. 12. 2021, č. j. ÚOHS 42257/2021/163/PBl (dostupné na: <https://uohs.gov.cz/cs/verejne-zakazky/sbirky-rozhodnuti/detail-17846.html>). Nejvyšší soud zároveň nijak nezpochybňuje, že v odkazovaném zadávacím i navazujícím správním řízení před Úřadem byla otázka prokázání technické kvalifikace předmětem poměrně rozsáhlého dokazování, v jehož rámci M. I. předložila značné množství podkladů. Stejně tak nemusí nutně platit předpoklad, že by se M. I. podařilo prokázat technickou kvalifikaci prostřednictvím referenčních zakázek přešlých na ni od M. v jakémkoli jiném zadávacím řízení, neboť záleží vždy na konkrétních zadávacích podmínkách a požadavcích zadavatele na rozsah a povahu referenčních zakázek stanovených v návaznosti na požadovaný předmět plnění. V odkazované věci nicméně jak Úřad, tak jeho předseda dospěli k závěru, že referenční zakázky, které M. I. získala od M. v důsledku převodu části závodu, byly pro doložení splnění technické kvalifikace podle § 79 odst. 2 písm. a) ZZVZ dostatečné (srov. body 147. a 148. rozhodnutí Úřadu ze dne 7. 10. 2021, č. j. ÚOHS-33784/2021/500/AIv a bod 147. rozhodnutí předsedy Úřadu ze dne 20. 12. 2021, č. j. ÚOHS-42257/2021/163/PBl). Tento případ tak názorně demonstruje konkrétní v úvahu přicházející a současně cílené dopady převodu „Divize 4“ mezi oběma obviněnými obchodními společnostmi v zadávací praxi a ukazuje, jakým způsobem mohla M. I. jako dceřiná společnost M. na jeho základě využívat historické zkušenosti M. a fakticky se namísto ní účastnit zadávacích řízení, a to navíc i s úspěšným výsledkem.

87. Jako zcela zavádějící a zcela neopodstatněnou je proto potřeba odmítnout též námitku M. I., podle níž sporná transakce mezi oběma obchodními společnostmi nemůže být hodnocena jako nástroj pro obcházení trestu zákazu plnění veřejných zakázek nebo účasti ve veřejné soutěži, neboť za předpokladu odsouzení M. by M. I. nemohla v zadávacích řízeních prokazovat kvalifikaci prostřednictvím M., protože by v souladu s § 83 odst. 1 písm. c) ZZVZ nemohla doložit, že M. splňuje základní způsobilost podle § 74 odst. 1 písm. a) ZZVZ. Převod části závodu, jímž došlo k převzetí relevantních výrobních, technických a lidských zdrojů na M. I., a to včetně příslušných referenčních zakázek, totiž naopak sloužil právě k tomu, aby M. I. nemusela kvalifikaci prokazovat prostřednictvím M. jakožto jiné osoby ve smyslu § 83 odst. 1 ZZVZ, a dokládat tak, že M. splňuje

rovněž základní způsobilost. Tohoto výsledku si byla nicméně M. I. velmi dobře vědoma, čemuž nasvědčuje mimo jiné její tvrzení ve výše odkazovaném řízení před Úřadem. To je totiž ve zcela zásadním rozporu s její aktuální dovolací argumentací, neboť sama M. I. v označeném správním řízení naopak zdůrazňovala, že v důsledku převodu „Divize 4“ jako její nabyvatel právně i fakticky vstoupila do práv a povinností ze smluvních vztahů spojených s převáděnou částí závodu, včetně příslušných referenčních zakázek (srov. například bod 62. rozhodnutí Úřadu ze dne 7. 10. 2021, č. j. ÚOHS-33784/2021/500/AIv).

88. S ohledem na všechny shora uvedené skutečnosti dospěl Nejvyšší soud k závěru, že převod „Divize 4“ byl způsobilý umožnit, aby M. I. bez ohledu na trest zákazu plnění veřejných zakázek nebo účasti ve veřejné soutěži v trestním řízení hrozící, a nakonec i uložený M., plynule navázala na činnost M. a s využitím jejich předchozích zkušeností a veškerého nezbytného zázemí, jež na ni přešlo, se kontinuálně účastnila budoucích zadávacích řízení na úseku silničního dopravního stavitelství. Vzhledem k tomu, že jde o obchodní společnosti patřící do jednoho koncernu a M. je fakticky jediným akcionářem M. I., nelze mít podle Nejvyššího soudu žádných pochyb o tom, že převod části závodu mohl mít v posuzované trestní věci za následek obcházení trestu zákazu plnění veřejných zakázek nebo účasti ve veřejné soutěži podle § 21 odst. 1 t. o. p. o. Námitky nesprávného hmotněprávního posouzení otázky právního nástupnictví M. I. ve smyslu § 10 odst. 1 t. o. p. o. proto nejsou opodstatněné.

89. Nejvyšší soud rovněž neposoudil jako důvodnou výhradu M. I. ke způsobu, jímž Vrchní soud v Praze rozhodl ve veřejném zasedání o právním nástupnictví, a následně vyložil ve svém kasačním rozsudku ze dne 24. 3. 2022, sp. zn. 4 To 11/2019. Tím, že Vrchní soud v Praze po doplnění dokazování zavázal soud prvního stupně právním názorem v otázce právního nástupnictví, postupoval zcela v souladu s ustanoveními § 263 odst. 7 a § 264 odst. 1 tr. ř. Jak mj. vysvětlil i Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 21. 3. 2023, sp. zn. [IV. ÚS 2980/22](#), dokazováním ve věci samé včetně hodnocení důkazů v trestním řízení nejsou pověřeny jen soudy prvního stupně, ale též soudy odvolací. Posílením apelačního principu může odvolací soud provádět dokazování i ve výraznějším rozsahu a v závislosti na jeho výsledcích dokonce měnit skutkový stav rovněž způsobem podstatně korigujícím rozhodnutí ve věci samé. Pokud v takovém případě dojde k vrácení věci soudu prvního stupně a zároveň zůstane skutkový stav nezměněn, tj. soud prvního stupně pouze v novém hlavním líčení nezměněný skutkový stav subsumuje pod právní normu v souladu se závazným právním názorem odvolacího soudu, nejde o porušení práva na soudní ochranu ani na obhajobu jenom proto, že soud prvního stupně byl vázán právním názorem odvolacího soudu, takže možnosti argumentace v opakovaném hlavním líčení byly značně omezené. Vzhledem k tomu, že Vrchní soud v Praze provedl k otázce právního nástupnictví ve veřejném zasedání sám dokazování a dospěl ke skutkovému zjištění v rozsahu, který zůstal nedotčen i po provedení následného hlavního líčení, za těchto okolností vycházel Krajský soud v Hradci Králové správně ze závazného právního názoru instančně nadřízeného soudu v souladu s procesními pravidly, aniž by tím došlo k nepřípustnému zásahu do práva na obhajobu či obecného práva na spravedlivý proces obou obviněných obchodních společností. V tomto ohledu proto neshledal Nejvyšší soud důvod k jakékoli výtce vůči napadenému rozhodnutí či jemu předcházejícímu řízení.

C. 4. K výroku o trestu

90. – 96. Nejvyšší soud vypořádal námitky obviněné ve vztahu k uloženému trestu.

IV.

Závěrečné shrnutí

97. Ze všech shora uvedených důvodů shledal Nejvyšší soud dovolání obviněného I. F. důvodným, proto ohledně tohoto obviněného podle § 265k odst. 1 tr. ř. v celém rozsahu zrušil rozsudek Vrchního

soudu v Praze ze dne 4. 5. 2023, sp. zn. 4 To 17/2023, rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 21. 9. 2022, sp. zn. 7 T 11/2015, a rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 24. 3. 2022, sp. zn. 4 To 11/2019. Podle § 265k odst. 2 tr. ř. zrušil Nejvyšší soud také všechna další rozhodnutí obsahově navazující na zrušená rozhodnutí, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo jejich zrušením, pozbyla podkladu. Nejvyšší soud následně z pozice odvolacího soudu podle § 265m odst. 1 tr. ř. *per analogiam* rozhodl ve věci sám podle § 256 tr. ř. o zamítnutí odvolání, které v neprospěch obviněného podal státní zástupce Vrchního státního zastupitelství v Praze proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 21. 1. 2019, sp. zn. 7 T 11/2015. V důsledku tohoto procesního postupu zůstane ohledně obviněného I. F. v platnosti výrok z posledně zmíněného rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové, kterým byl obviněný zproštěn obžaloby podle § 226 písm. b) tr. ř. V souladu s § 265r odst. 1 písm. c) tr. ř. mohl Nejvyšší soud učinit toto rozhodnutí v neveřejném zasedání, neboť s tímto postupem souhlasil obviněný i nejvyšší státní zástupce.

98. Dovolání M. I., a to v části námitek, které bylo možné podřadit pod uplatněné dovolací důvody, shledal Nejvyšší soud zjevně neopodstatněným, proto je na podkladě trestního spisu podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl, aniž by ohledně této obviněné podle § 265i odst. 3 tr. ř. přezkoumával zákonnost a odůvodněnost napadeného rozhodnutí nebo jemu předcházejícího řízení. Nejvyšší soud tak mohl učinit v neveřejném zasedání podle § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř.